

Kalász Márton

„ÁLDJUK A JÓ SZELLEMET”

Vándorútján Dionüszosz türrhén kalózok kezébe kerül, királyfi-nak vélik, s váltságdíj reményében elfogják. Dionüszosz orosz-lánná változik, a hajót befuttatja szőlővenyigével. A kalózok, ettől is, mástól is megrémülve, a tengerbe ugrálnak, ott delfin lesz belőlük – kivéve a kormányost, ő megsejti Dionüszoszban az istent, s szabadon bocsátásáért emel szót. Költőibb jelenete alig van a mitológiának, dolgoztathatjuk képzeletünket, s ha láttuk, emlékezetünkbe idézzük Exekiasznak valahol a világban őrzött csészeferstményét – a kecses, tö-rékeny kalózhajót, a fölötte függő szőlőfürtöket, a vízben-levegőben úszó-bucskázó halakat. Mindez úgy tárul elénk, hogy poézis, magasz-tos könnyedség, szellem egyesül, s a vitorlás középiütt, imént még a varázst kiváltó rémség helyszíne, most a legmegrendítőbb s egy isten által nyújtott legemberibb öröm jelképe.

Kedvelhetők a korai romantikusok, már a Parnasszosz hegyére, a költészet közvetlen hajóterére is fölidézik, egyfelől mint érzéki lényt táncosként, másfelől mint fáklyavivőt szellemi megtestesítőként Di-onüszoszt. Ők viszont azt a szellemi alkalmat testesítik meg, akik az érzéki világot az elme, a lélek, az érzésvilág erősítőjeként tudatosan élik, kedvelik. „Az öröm valamennyi énekét végig sorra daloltuk, utolsónak Schillerét”, idéződik föl 1790-ből Tübingen, de itthon is bárhol, s bármelyik kor gondolkodóinak elfojthatatlan szabadságvá-gya. „A versre: *Áldjuk a Jó Szellemet*, tiszta, világos könny szökött Hölderlin szemébe, merő parázsban nyújtotta ki kupáját az ablakon, s *Áldjuk a Jó Szellemet*, kiáltotta a szabadba, hogy zengett tőle egész Neckar-völgy.”

Ki bármelyik völgybe tekint, legfelül mindannyian gyanítjuk, mégsem csak földrajzi, talajmélyi hó- vagy fényfészkek okozzák, hogy egy lejtő, magaslat s a hozzá fölívó út dionüszoszi cselekmény szín-helye. A „Nektárt csepegtetett” ékes hegyétől a ki tudja, hányféle po-éta-nyelven dicsért, közeli s távoli szép alkalmak *szőlőskertjéig*. Porond tárja tekintetünket, lelkünket mindenekelőtt, valóságos s jelképes ér-telemben: síkra, tóra – tengerre. A delfinek napjainkra bizonyosan el-

felejtették, hogy kalózok voltak. A hegy *hajóját* befutja a szőlővényige, Dionüszosz öröksége, védőrendszere. Kiszolgáltatnak ugyan érzekeink, de legbensőnkben a fáklyavivő él; amilyen napokat élünk. Itt „Áldjuk a Jó Szellemet”.

Magyar Napló, 2003/1.

KALÁSZ MÁRTON (1934, SOMBEREK) JÓZSEF ATTILA-DÍJAS LÍRIKUS, MŰFORDÍTÓ